

JAARVERSLAG

2022

Vereniging
Transmurale
Zorg sterk in
verbinden

Netwerk Palliatieve Zorg Haaglanden

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2022 van het Netwerk Palliatieve Zorg Haaglanden. Een jaar waarin meer mogelijk was na twee jaar corona en waarin we de balans zochten tussen digitale en fysieke ontmoetingen. Voor het netwerk stond 2022 in het teken van 'verandering', 'samenwerking versterken' en 'meer aandacht voor palliatieve zorg'.

Verandering

Met de omvorming van Stichting Transmurale Zorg in Vereniging Transmurale Zorg, ontstond de mogelijkheid voor iedere individuele zorg- of welzijnsorganisatie om deel te nemen aan transmurale samenwerkingsinitiatieven in regio Haaglanden. Door de wijziging van de rechtsvorm diende ook de structuur van de Programma's herzien te worden. De Programmacommissie Palliatieve Zorg heeft vanaf 2018 sturing gegeven aan het Netwerk Palliatieve Zorg Haaglanden. In deze Programmacommissie zat een afvaardiging vanuit het netwerk, welke zeer actief en betrokken was. Van de leden die niet tot de afvaardiging behoorden, voelden niet iedereen zich gehoord en/of vertegenwoordigd. Daarom is besloten om de Programma-commissie te laten vervangen door het Programma-overleg, waarbij ieder lid van het netwerk de kans krijgt om mee te praten en eigenaarschap te nemen. Het eerste overleg heeft succesvol plaatsgevonden op 3 november 2022 en heeft mij laten zien hoeveel betrokkenheid de leden van het netwerk voelen! Het belooft veel goeds voor de activiteiten van het netwerk de komende jaren.

Samenwerking versterken

Eerder voerden we al een verkenning uit met het ALS-netwerk Haaglanden naar een mogelijke samenwerking. Met de ondertekening van de samenwerkings-overeenkomst op 21 juni 2022, werd de samenwerking officieel gemaakt. Het eerste gezamenlijke symposium over palliatieve zorg aan ALS-patiënten heeft dit jaar al plaatsgevonden en heeft alle betrokkenen enthousiast gemaakt voor meer. Naast de samenwerking met het ALS-netwerk, is de samenwerking met het Netwerk Dementie Haaglanden voortgezet. Met een prachtige theatervoorstelling over dementie en euthanasie in Theater aan het Spui, werd het belang van samenwerking tussen deze twee netwerken opnieuw benadrukt.

Meer aandacht voor palliatieve zorg

Eind 2021 werd met het verschijnen van het coalitieakkoord duidelijk dat de huidige regering meer aandacht wil schenken aan palliatieve zorg. Minister Helder (VWS) lichtte dit deze zomer toe in een brief, waarin zij beschreef dat er tussen 2022 en 2027 €150 miljoen beschikbaar wordt gesteld om de bekendheid van palliatieve zorg te vergroten en de kwaliteit en toegankelijkheid van deze zorg te verbeteren. Dit heeft zich onder andere vertaald in een verhoging van de subsidie 2022, waardoor meer personele inzet mogelijk was en extra activiteiten uitgevoerd konden worden, en het Nationaal Programma Palliatieve Zorg II, een vervolg op het Nationaal Programma Palliatieve Zorg. Het Nationaal Programma Palliatieve Zorg II heeft als doel om de maatschappelijke bewustwording over palliatieve zorg te vergroten en proactieve zorg en ondersteuning voor iedereen beschikbaar te maken. Het zal de komende jaren de onderlegger vormen voor de activiteiten die in de Netwerken Palliatieve Zorg uitgevoerd zullen worden.

In dit jaarverslag heeft u op verschillende momenten de mogelijkheid om meer informatie te krijgen. Deze opties zijn herkenbaar door de **kleur** en dit symbool .

We kijken terug op een jaar waarin alle betrokkenen met tomeloze energie zich hebben ingezet om samen te gaan voor goede palliatieve zorg.

Drs. Arnold van Halteren
Directeur Vereniging Transmurale Zorg Den Haag e.o.
Voorzitter Netwerk Palliatieve Zorg Haaglanden

Inhoudsopgave

1.	<u>Algemeen</u>	
1.1.	Beschrijving Netwerk Palliatieve Zorg Haaglanden	3
1.2.	Personeel	3
2.	<u>Activiteiten jaarplan 2022</u>	4
2.1.	Netwerkontwikkeling	4
	Doorontwikkeling structuur netwerk	4
	Netwerkevaluatie ontwikkelen	4
	Verkenning specialistische deskundigheid palliatieve zorg	4
	Samenwerking met andere netwerken	5
	Meerjarenbeleidsplan 2022 – 2025	5
2.2.	Structurele overleggen / Scholingsbijeenkomsten	5
	Symposium Palliatieve Zorg	5
	Palliatief café	5
	Casuïstiekbespreking voor verpleegkundigen	6
	Basisscholing palliatieve zorg (i.s.m. LUMC)	6
	Nascholing palliatieve zorg (i.s.m. LUMC)	6
	Scholing palliatieve zorg voor verzorgenden	6
	Programmacommissie Palliatieve Zorg	6
	Landelijke en bovenregionale overleggen	7
2.3.	Informatievoorziening	8
	Huisbezoeken in de palliatieve fase	8
	Informatiemap palliatieve zorg	8
	Palliatieve ZorgZoeker	8
	Website en sociale media	8
2.4.	Advanced Care Planning (ACP)	8
	PaTz-groepen	8
	Campagne palliatieve zorg	9
2.5.	Vraag en aanbod palliatieve bedden in de regio	9
	Rapport capaciteitsonderzoek	9
2.6.	Implementatie Kwaliteitskader Palliatieve Zorg Nederland	9
	Zelfevaluatie Palliatieve Zorg	9
2.7.	ZonMw: Implementatie van een interventie in de praktijk	9
	Oog voor Naasten en Nabestaanden (ON2)	9
2.8.	Transmurale Palliatieve Zorg	10
	Overdracht 2 ^e naar 1 ^e lijn verbeteren	10
2.9.	Extra	10
	Palliatieve Kit	10
	Regiobeeld palliatieve zorg	10
	Bijlage I – Jaarplan met behaalde doelstellingen	11

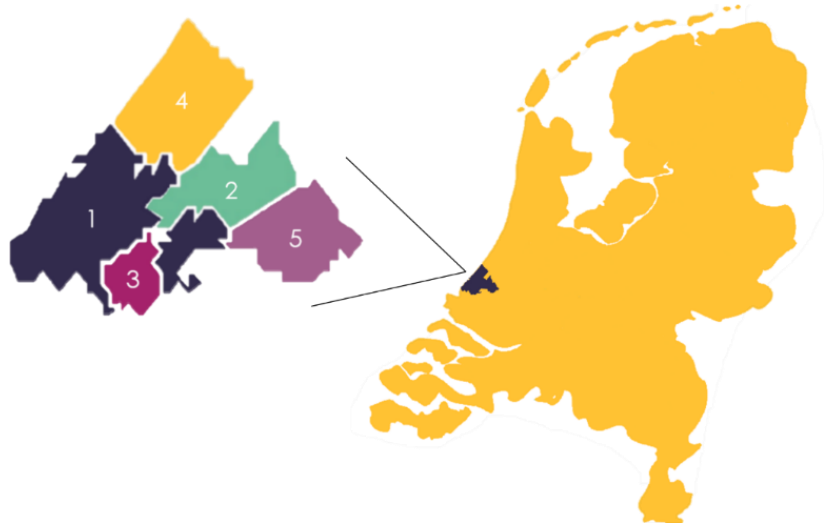
1. Algemeen

1.1. Beschrijving Netwerk Palliatieve Zorg Haaglanden

↖ Palliatieve zorg is de zorg voor mensen die niet meer kunnen genezen van een levensbedreigende ziekte. Het Netwerk Palliatieve Zorg maakt onderdeel uit van **Vereniging Transmurale Zorg Den Haag e.o.** Het is een van de 65 netwerken in Nederland en heeft tot doel om mensen in hun laatste levensfase en hun naasten de juiste zorg en ondersteuning te bieden. Om dit te kunnen realiseren ontvangt het netwerk subsidie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

Het werkgebied van het netwerk is de regio Haaglanden met daarin de gemeenten:

1. Den Haag
2. Leidschendam-Voorburg
3. Rijswijk
4. Wassenaar
5. Zoetermeer

De regio Haaglanden had in 2022 ruim 839.000 inwoners.

Het Netwerk Palliatieve Zorg Haaglanden bestond eind 2022 uit 29 organisaties:

↖	1. AC Thuiszorg	16. HWW Zorg
	2. Arts en Zorg	17. Jacobshospice
↖	3. Cardia	18. Nescare Thuiszorg
	4. Centrum Marike	19. Parnassia
	5. EFDH	20. Respect
↖	6. Evita Zorg	21. Royaal Thuis
	7. Florence	22. Saffier
	8. Hadoks	23. SHG
↖	9. HagaZiekenhuis	24. Stichting Eykenburg
	10. HMC	25. Stichting Johannahuis
↖	11. Hospice de Witte Roos	26. SWZ
	12. Hospice het Vliethuys	27. Vrijwilligers Terminale Zorg
↖	13. Hospice Wassenaar	28. Wijkz
	14. Hospice Zoetermeer	29. WZH
	15. HVP Zorg	

↖ De samenwerking is vastgelegd in **een samenwerkingsovereenkomst**, welke in 2019 herzien is. De overeenkomst is geldig tot en met 31 december 2023.

1.2. Personeel

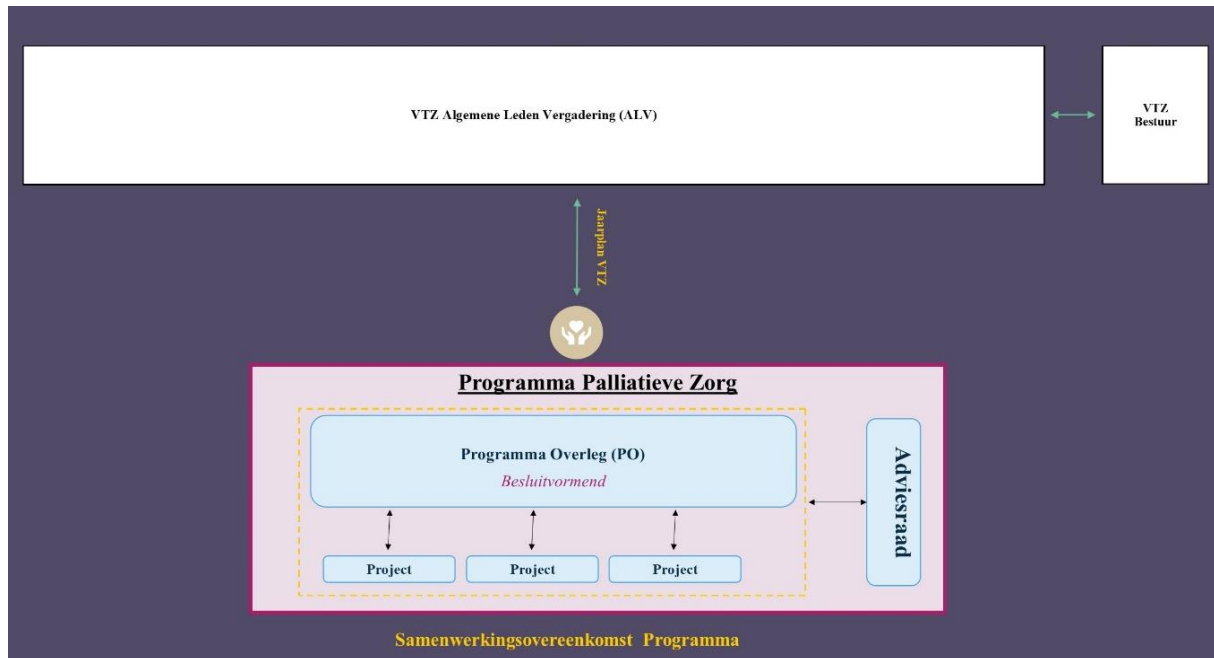
In 2022 waren een Programmaleider Palliatieve Zorg (32 uur per week), twee Projectleiders Palliatieve Zorg (Ieder 6 uur per week) en een Projectondersteuner Palliatieve Zorg (3 uur per week) werkzaam voor het netwerk.

2. Activiteiten jaarplan 2022

2.1. Netwerkontwikkeling

Doorontwikkeling structuur netwerk

Het netwerk maakte tot voor kort onderdeel uit van Stichting Transmurale Zorg Den Haag e.o. Op 1 april 2022 is Stichting Transmurale Zorg omgevormd tot Vereniging Transmurale Zorg. Naar aanleiding van deze omvorming is de structuur van het netwerk herzien. Op projectniveau leren professionals elkaar kennen en wordt goed samengewerkt. Aan het Programma-overleg nemen managers/directie deel en zoeken we nog naar de optimale manier om bestuurders het Programma op hoofdlijn te laten besturen. Uitdagingen daarbij zijn uitvoering met zuivere rollen en de interne verbinding tussen operatie, management en bestuur in organisaties van heel verschillende omvang. Onderstaande afbeelding geeft de nieuwe structuur weer.

Netwerkevaluatie ontwikkelen

Samenwerken gaat niet vanzelf. Een netwerkevaluatie kan helpen om de samenwerking en de resultaten van deze samenwerking inzichtelijk te maken. PZNL heeft op landelijk niveau een netwerkevaluatie ontwikkeld, welke door netwerken gebruikt kan worden om de samenwerking in de regio inzichtelijk te maken en waar nodig te verbeteren. In 2022 is deze netwerkevaluatie aangepast voor gebruik in de regio Haaglanden. De netwerkevaluatie zal begin 2023 uitgevoerd worden in samenwerking met alle netwerkleden.

Verkenning specialistische deskundigheid palliatieve zorg

Elke palliatieve patiënt dient de juiste palliatieve zorg, op de juiste plek, op het juiste moment, met de juiste zorgverleners en met de juiste bekostiging te krijgen. Het is daarom van groot belang dat specialistische deskundigheid op het gebied van palliatieve zorg goed beschikbaar is voor generalistische zorgverleners. Op het moment dat zij te maken krijgen met vragen en problemen waar zij niet direct een antwoord op hebben, kunnen zij de specialist palliatieve zorg raadplegen. Momenteel biedt het regionaal consultatieteam 'Helpdesk Palliatieve Zorg Haaglanden' de mogelijkheid om specialistische deskundigheid over palliatieve zorg in te schakelen. Deze consultatiefunctie wordt beheerd door PZNL. Omdat specialistische deskundigheid vaak te laat wordt ingezet, niet goed wordt benut en momenteel aan subsidie hangt, is PZNL begonnen met de transitie consultatie. Met de transitie consultatie, wenst PZNL in samenspraak met de regio de consultatiefunctie toekomstbestendig te maken. In samenwerking met het Consortium Propallia is in 2022 gestart met een verkenning naar de beschikbaarheid en inzet van specialistische deskundigheid in de regio.

Samenwerking met andere netwerken

Gezien de verbondenheid tussen palliatieve zorg en een groot scala aan ziektebeelden, heeft het netwerk actief gezocht naar samenwerking met andere ziektegerelateerde netwerken. Er werd al geruime tijd samengewerkt met het **Netwerk Dementie Haaglanden**, maar sinds 2022 werken we ook samen met het **ALS-netwerk Haaglanden**. Deze samenwerking is op 22 juni 2022 (Wereld ALS-dag) vastgelegd. Het eerste gezamenlijke **symposium over palliatieve zorg aan ALS-patiënten** heeft dit jaar al plaatsgevonden en heeft alle betrokkenen enthousiast gemaakt voor meer.

Met het Netwerk Dementie Haaglanden is in 2022 het **theaterstuk 'Lang zal hij leven!'** georganiseerd. In dit theaterstuk stonden morele dilemma's centraal, welke ontstaan als de onderwerpen euthanasie en dementie elkaar tegenkomen. Na het theaterstuk vond een geaccrediteerde nabespreking plaats onder leiding van Wim Jabroer, Kaderhuisarts Palliatieve Zorg. Het theaterstuk werd door ruim 140 deelnemers bezocht en werd financieel mede mogelijk gemaakt door **Fonds 1818** en **Haags Fonds Ons Thuis**.

Meerjarenbeleidsplan 2022 – 2025

In 2021 is er een **meerjarenbeleidsplan** opgesteld voor de periode 2022 – 2025. Begin 2022 is dit meerjarenbeleidsplan gepubliceerd en breed verspreid in de regio. Het meerjarenbeleidsplan beschrijft de volgende vijf ambities en vormt daarmee de basis voor de jaarplannen van 2022 tot en met 2025:

- Vroegtijdige zorgplanning;
- Kwaliteit van palliatieve zorg;
- Eigen regie en samen beslissen;
- Transmurale samenwerking;
- Doorontwikkeling Netwerk Palliatieve Zorg Haaglanden.

2.2. Structurele overleggen / Scholingsbijeenkomsten

Symposium Palliatieve Zorg

Het netwerk organiseert jaarlijks een symposium met actuele thema's uit de palliatieve zorg. Dit jaar werd besloten om het symposium op te laten gaan in **de viering van het 20-jarig bestaan van het Netwerk Palliatieve Zorg Haaglanden**. Deze viering heeft op donderdag 2 juni 2022 plaatsgevonden te Madurodam. Op ons jubileumfeest verwelkomden we ruim 70 relaties en er was ruimte in het programma voor meerdere lezingen, een terugblik op 20 jaar samenwerking en een muzikaal feestje! Sprekers tijdens deze bijeenkomst waren:

- Yvette van der Linden (Hoogleraar palliatieve geneeskunde, radiotherapeut-oncoloog en voorzitter EPZ LUMC);
- Jannie Oskam (Patiënte, mee- en tegendenker);
- Marijanne Engel & Bernard Derksen (Oude betrokkenen);
- Mia van Leeuwen (Oprichtster en oud-directeur VTZ);
- Wim Jabroer, Jan Willem van den Dool en Sven Zeilstra (Huidige betrokkenen).

Palliatief café

Een aantal keer per jaar organiseren leden van het netwerk een palliatief café. Tijdens deze cafés komen er specifieke thema's aan bod en wisselen zorgprofessionals en vrijwilligers onderling kennis en ervaringen uit. Dit jaar hebben er **drie palliatieve cafés plaatsgevonden**:

Organisator	Thema
Hospice het Vliethuys	Digitaal nalatenschap
Centrum Marike	Rouw en verlies
Stichting Eykenburg	Familiesystemen

Casuïstiekbespreking voor verpleegkundigen

↖ In samenwerking met de Helpdesk Palliatieve Zorg Haaglanden worden **casuïstiekbesprekingen** georganiseerd voor verpleegkundigen. Tijdens deze geaccrediteerde besprekingen brengen hulpverleners onderwerpen, vragen en casuïstiek in. Met intervisie en discussie worden verschillende onderwerpen besproken. Het doel van de besprekingen is kennis delen, kennis overdragen en kennismaken. Dit jaar hebben er drie casuïstiekbesprekingen plaatsgevonden:

Naam scholingsbijeenkomst	Aantal deelnemers
Opiaten en bijwerkingen (Online)	14
Nier-, leverfalen en medicatie (Online)	Geannuleerd
Hik en jeuk (Online)	13
Communicatie met patiënten, naasten en tussen zorgverleners (Live)	10

Basisscholing palliatieve zorg (I.s.m. LUMC)

↖ In samenwerking met het Netwerk Palliatieve Zorg Zuid-Holland Noord, het Netwerk Palliatieve Zorg Westland-Schieland-Delfland en het LUMC zijn er drie **basisscholingen palliatieve zorg** aangeboden aan verpleegkundigen. Vanuit de regio Haaglanden hebben verpleegkundigen deelgenomen van Florence, HagaZiekenhuis, HWW Zorg, Kessler Stichting, Stichting Eykenburg en WZH.

Nascholing palliatieve zorg (I.s.m. LUMC)

Voorheen werd in samenwerking met het Netwerk Palliatieve Zorg Zuid-Holland Noord, het Netwerk Palliatieve Zorg Westland-Schieland-Delfland en het LUMC een nascholing aangeboden. Vanwege een teruglopend aantal deelnemers is besloten hiermee te stoppen.

Scholing palliatieve zorg voor verzorgenden

In 2022 is een basisscholing palliatieve zorg voor verzorgenden ontwikkeld. Deze scholing is ontwikkeld naar aanleiding van interviews en een enquête naar de wensen en behoeften voor zo'n scholing (2021). De basisscholing bestaat uit drie bijeenkomsten van vier uur, waarbij de volgende thema's aan bod komen:

- De palliatieve fase: Wat is het en hoe signaleer je het?;
- De symptomen pijn en delier;
- Beslissingen rondom het levenseinde;
- Samenwerken;
- Vroegtijdige zorgplanning (ACP);
- Palliatieve sedatie, euthanasie en bewust afzien van vocht en voeding (BAVV);
- De stervensfase: Wat zie je, hoor je, voel je, doe je en communiceer je?;
- Sterven bij andere culturen;
- Wat doet dit met jou als zorgverlener?

Op 15 en 24 maart 2022 is een train-de-trainer aangeboden om medewerkers binnen de lidorganisaties voor te bereiden op het geven van deze scholing aan verzorgenden binnen de eigen organisatie. Aan deze train-de-trainer hebben acht lidorganisaties deelgenomen, te weten Hospice het Vliethuys, Parnassia, Royaal Thuis, Saffier, Stichting Eykenburg, Stichting Johannahuis, SWZ en WZH. Begin 2023 zullen de eerste ervaringen met deze scholing geëvalueerd worden.

Programmacommissie Palliatieve Zorg

↖ Sinds 2018 gaf de **Programmacommissie Palliatieve Zorg** sturing aan het netwerk. De Programmacommissie bestond uit een afvaardiging van de netwerkleden en is in 2022 vier keer bijeengekomen om de voortgang op het jaarplan te bewaken.

De Programmacommissie bestond eind oktober 2022 uit tien leden:

- Mw. J. Bos, HagaZiekenhuis;
- Mw. J. Campo, Hospice het Vliethuis;
- Mw. A Jochems, HMC;
- Mw. S. Noordermeer, Hadoks;
- Dhr. P. Lebbink, Transvaal Apotheek;
- Dhr. P. Leemans, HMC;
- Mw. M. Beunis, Vrijwilligers Terminale Zorg;
- Mw. J. Ligtvoet, Stichting Eykenburg;
- Mw. N. Landzaad, HWW Zorg;
- Dhr. J. van den Dool, WZH;

De Programmacommissie Palliatieve Zorg heeft in november 2022 haar werkzaamheden neergelegd. We waarderen de inzet die alle (oud)betrokkenen van de Programmacommissie de afgelopen vier jaar getoond hebben. Vanaf november 2022 zijn de werkzaamheden van de Programmacommissie overgenomen door het Programma-overleg Palliatieve Zorg. Het Programma-overleg zal sturing geven aan het netwerk door de voortgang op het jaarplan te bewaken en activiteiten voor het volgende jaar te bedenken. Aan het Programma-overleg neemt echter geen afvaardiging deel, maar krijgen alle netwerkleden de kans om zelf deel te nemen. De eerste bijeenkomst heeft succesvol plaatsgevonden op 3 november 2022.

Landelijke en bovenregionale overleggen

Bovenregionaal

Het netwerk is lid van **Consortium Propallia**, een samenwerkingsverband tussen de vier netwerken voor palliatieve zorg in de regio noordelijk Zuid-Holland (Den Haag, Delft, Gouda, Leiden en omgeving), het Expertisecentrum Palliatieve Zorg van het Leids Universitair Medisch Centrum, Patiënten- en Naastenraad, Haagsche Hogeschool, Hogeschool Leiden, ROC Mondriaan, MBO Rijnland en UNC-ZH. Het consortium wordt ondersteund door PZNL. De missie is het verbeteren van de palliatieve zorg. Dit doen we door (zorg)praktijk, onderwijs en onderzoek met elkaar te verbinden. Het perspectief van palliatieve patiënten en hun naasten staat daarbij centraal.

De Programmaleider nam in 2022 deel aan verschillende overlegvormen, waaronder het maandelijks overleg van het Kernteam Propallia en het netwerkcoördinatoren-overleg. De volgende activiteiten zijn gerealiseerd:

- Werkconferentie 'Samen beslissen in de palliatieve zorg';
- **Week van de vraag 2022.**

Landelijk

Op landelijk niveau werkt het netwerk samen met Stichting Palliatieve Zorg Nederland (PZNL). In 2022 zijn we, samen met andere Netwerken Palliatieve Zorg, de discussie gestart met PZNL over de gewenste (landelijke) ondersteuning aan de netwerken. In 2023 wordt deze discussie voortgezet. De Programmaleider heeft in 2022 deelgenomen verschillende bijeenkomsten van PZNL. Bij sommige bijeenkomsten is eveneens de voorzitter van het netwerk aanwezig geweest.

Daarnaast neemt het netwerk deel aan een overleg met de vijf grootste netwerken van het land. De Programmaleider heeft in 2022 vijf bijeenkomsten bijgewoond.

2.3. Informatievoorziening

Huisbezoeken in de palliatieve fase

- Met huisbezoeken in de palliatieve fase bieden gespecialiseerd verpleegkundigen ondersteuning en continuïteit aan patiënten in de palliatieve fase en hun naasten. De huisbezoeken zijn bedoeld voor mensen die (nog) geen wijkverpleegkundige zorg ontvangen en heeft een preventief karakter. Er is geen landelijke richtlijn voor huisbezoeken in de palliatieve fase. Voor de regio Haaglanden zijn in het verleden werkafspraken gemaakt, welke vastgelegd zijn in een regionale richtlijn en folder.

Zowel de regionale richtlijn als de folder zijn toe aan een update. In 2022 is begonnen met deze update. De verwachting is dat de oplevering begin 2023 plaatsvindt en daarna gestart kan worden met de herimplementatie.

Informatiemap palliatieve zorg

- Het netwerk beoogt dat patiënten die niet meer beter zullen worden en hun naasten goed geïnformeerd worden over de palliatieve zorg en de verschillende zorgmogelijkheden in de regio. Zorgverleners uit de regio Haaglanden kunnen daarom **informatiemappen** aanvragen, welke zij mee kunnen geven aan patiënten en naasten. De informatiemap bevat het **Magazine Pal voor u, een regionale informatiegids** en folders van het beschikbare zorgaanbod. In 2022 zijn er 63 informatiemappen uitgegeven. Een stijging van 103% ten opzichte van het voorgaande jaar.

In 2022 is geconcludeerd dat deze informatiemap aan vernieuwing toe is en is gestart met een herziening. De herziening van de informatiemap is bijna afgerond, waardoor er begin 2023 een nieuwe informatiegids beschikbaar zal worden gesteld.

Palliatieve ZorgZoeker

- De **Palliatieve ZorgZoeker** vormt een sociale kaart van de palliatieve zorg, waarmee het landelijke en regionale zorgaanbod in de palliatieve zorg en de beschikbare bedden in hospicevoorzieningen inzichtelijk gemaakt worden. De landelijke informatie wordt up-to-date gehouden door PZNL en de regionale informatie door het netwerk. Er is afgesproken dat de hospices en palliatieve units (PTU's) de beschikbare bedden in de hospicevoorzieningen zelf bijhouden, zodat er zo'n actueel mogelijk overzicht beschikbaar is. De Palliatieve ZorgZoeker is zowel te raadplegen via **Palliaweb** als via **de website van het netwerk**.

Website en sociale media

Het netwerk communiceert via diverse kanalen:

- **De website van Vereniging Transmurale Zorg;**
- **De maandelijkse nieuwsbrief van Vereniging Transmurale Zorg;**
- **De LinkedIn-pagina van Vereniging Transmurale Zorg.**

2.4. Advanced Care Planning (ACP)

PaTz-groepen

- PaTz staat voor **Palliatieve Thuiszorg**, een methode om huisartsen, wijkverpleegkundigen en een consulent palliatieve zorg op lokaal niveau samen te brengen. In gezamenlijkheid brengen ze vroegtijdig patiënten in beeld en anticiperen ze op de zorgbehoefte van de patiënt en diens naasten. De PaTz-methodiek draagt bij aan een betere kwaliteit en deskundigheid van de palliatieve zorg thuis en het voorkomen van onnodige ziekenhuisopnames en crisissituaties.

Hoewel er interesse was voor de oprichting van twee nieuwe PaTz-groepen, heeft dit niet tot nieuwe PaTz-groepen geleid. De geïnteresseerden moesten door personeelskrapte en werkdruk voorrang geven aan andere zaken. Er zijn daardoor nog steeds twaalf PaTz-groepen actief in regio Haaglanden.

Campagne palliatieve zorg

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) is op 15 november 2022 een landelijke bewustwordingscampagne over palliatieve zorg gestart. Eerder in 2022 was al bekend gemaakt dat deze campagne er zou komen, waardoor er geen regionale campagne heeft plaatsgevonden. Het opzetten en uitvoeren van een regionale bewustwordingscampagne voor zorgverleners is opgenomen in het jaarplan 2023 en zal aansluiten op de landelijke bewustwordingscampagne van VWS uit 2022.

2.5. Vraag en aanbod palliatieve bedden in de regio

Rapport capaciteitsonderzoek

Het netwerk brengt jaarlijks een rapport uit, waarin de capaciteit van het aantal palliatieve zorgplaatsen in de regio van voorgaand jaar wordt weergegeven. Op basis van data, welke de hospices en palliatieve units zelf aanleveren, is een overzicht gecreëerd. Daarin worden onder meer sterftcijfers, demografische gegevens en zorgsetting beschreven. In het rapport over 2021 zijn de volgende aanbevelingen gedaan:

- Het is niet nodig om het aantal palliatieve zorgplaatsen in de hospices en PTU's in de regio Haaglanden uit te breiden. Indien dit toch gebeurt, lopen zowel bestaande hospices en PTU's als nieuwe initiatieven het risico om te maken te krijgen met een (te) lage bezetting.
- De hospices en PTU's dienen in het vervolg dezelfde informatie bij te houden, zodat het beter mogelijk is om conclusies uit de data te kunnen trekken. Daarbij moet, naast inzicht in aanbod, meer oog zijn voor de wensen en behoeften van patiënten en naasten. Op die manier kan vraag en aanbod beter op elkaar worden afgestemd.

In het kader van de laatste aanbeveling is besloten om de vragenlijst van het onderzoek te herzien. Vanaf kalenderjaar 2023 zullen de hospices en palliatieve units andere data op unanieme wijze bijhouden. Het rapport zal daarmee in de toekomst vollediger zijn en meer inzicht geven.

De betrokkenen weten het netwerk voor acute problematiek ook te vinden. Zo is in december 2022 een signaal afgegeven dat alle hospices en PTU's vol waren, waardoor ziekenhuizen moeite ervoeren bij het uitplaatsen van patiënten. Het netwerk bewees zijn rol door de situatie in kaart te brengen en partijen met elkaar te verbinden in een poging om tot een oplossing te komen.

2.6. Implementatie Kwaliteitskader Palliatieve Zorg Nederland

Zelfevaluatie Palliatieve Zorg

In 2017 verscheen het Kwaliteitskader Palliatieve Zorg Nederland. Het Kwaliteitskader draagt bij aan een landelijk eenduidig beleid ter verbetering van de palliatieve zorg. De Zelfevaluatie Palliatieve Zorg is gebaseerd op het Kwaliteitskader en biedt organisaties de mogelijkheid om inzicht te krijgen in waar zij staan op het gebied van aanbod en organisatie van palliatieve zorg. Daarnaast geeft de Zelfevaluatie een gericht beeld van waar verbetering mogelijk is.

In 2022 zijn twee organisaties, na de uitvoer van de Zelfevaluatie, bezig geweest met het implementeren van verbeteringen. Twee organisaties zijn bezig met de uitvoer van de Zelfevaluatie.

2.7. ZonMw: Implementatie van een interventie in de praktijk

Oog voor Naasten en Nabestaanden (ON2)

In 2021 zijn vier organisaties in de regio, namelijk het HagaZiekenhuis, Hospice Wassenaar, HWW Zorg en WZH, gestart met het implementatieproject 'Oog voor Naasten en Nabestaanden' (ON2). Dit implementatieproject wordt uitgevoerd door een onderzoeksteam van het Expertisecentrum Palliatieve Zorg van het LUMC.

In mei 2022 is een tussentijdse evaluatie verzonden naar ZonMw. Alle vier de organisaties hebben een Projectambassadeur en Manager aangewezen en zijn druk bezig met de implementatie van de methodiek. Er is specifiek aandacht voor de financiering van nazorgcontact, omdat dat nog onvoldoende geregeld blijkt te zijn. De tussentijdse evaluatie is goedgekeurd door ZonMw. Het implementatieproject zal in juli 2023 worden afgerond.

2.8. Transmurale Palliatieve Zorg

Overdracht 2^e naar 1^e lijn verbeteren

Palliatieve zorg is zorg op maat, die aansluit bij de wensen en behoeften van de patiënt en zijn naasten. Palliatieve zorg is multidisciplinaire zorg. Dit multidisciplinaire karakter vraagt om onderlinge afstemming, uitwisseling van kennis en samenwerking tussen medewerkers vanuit verschillende organisaties.

Om de overdracht van palliatief terminale patiënten van het ziekenhuis naar thuis of het hospice te verbeteren, is in 2022 het project 'Transmurale Palliatieve Zorg (Overdracht 2^e > 1^e lijn)' gestart. Het initiatief om dit project te starten, is genomen nadat de Helpdesk Palliatieve Zorg Haaglanden meerdere signalen ontving over een niet goed lopende overdracht van palliatief terminale patiënten vanuit het ziekenhuis naar thuis.

In het project is een verkenning gestart naar de wijze waarop de overdracht nu verloopt en waar verbeteringen mogelijk zijn. Het uiteindelijke doel is een goede overdracht die bijdraagt aan kwalitatief goede palliatieve zorg, welke aansluit op de wensen en behoeften van palliatieve patiënten en naasten. Het project zal in 2023 vervolgd worden.

2.9. Extra

Alle voorgaande activiteiten zijn uitgevoerd op basis van het jaarplan 2022. Doordat VWS de subsidie 2022 in het derde kwartaal verhoogde, was er in de laatste periode van 2022 meer personele inzet mogelijk en zijn er extra activiteiten uitgevoerd.

Palliatieve Kit

Om patiënten en naasten meer rust te geven in de laatste fase van het leven is op dit moment een werkgroep bezig met het ontwikkelen van een Palliatieve Kit. Hierin zitten medicijnen en hulpmiddelen die het meest gebruikt worden bij palliatieve patiënten thuis. Deze Kit kan aangevraagd worden door huisartsen en wordt door de apotheek bij patiënten thuis geleverd. De medicijnen en hulpmiddelen kunnen gebruikt worden door verpleegkundigen en deels door familie en naasten. Dankzij de Palliatieve Kit worden spoedaanvragen voor medicatie thuis teruggebracht. Dit geeft patiënten en naasten meer rust in de laatste fase van het leven. Inmiddels is de opzet van de Palliatieve Kit uitgewerkt en heeft een eerste gesprek met een zorgverzekeraar plaatsgevonden. Naar verwachting is de Palliatieve Kit per 2023 beschikbaar.

Regiobeeld palliatieve zorg

Een regiobeeld is een overzicht van de belangrijkste data op het gebied van demografie, zorgvraag en zorgaanbod. Vanaf 2022 loopt het Meerjarenbeleidsplan Palliatieve Zorg, waarin gezamenlijke ambities geformuleerd zijn. Na afloop van het Meerjarenbeleidsplan wensen we te onderzoeken wat het resultaat is van de activiteiten over de periode 2022 – 2025. Om een vergelijking te kunnen maken, is het noodzakelijk om een eerste beeld te hebben. Daarnaast kan data helpen om de noodzaak van verschillende activiteiten beter te onderbouwen.

In 2022 hebben voorbereidende overleggen plaatsgevonden voor de uitvoer van een onderzoek naar regionale data op het gebied van palliatieve zorg. Dit onderzoek moet resulteren in een regiobeeld palliatieve zorg. Het regiobeeld zal begin 2023 opgeleverd worden.

Bijlage I – Jaarplan met behaalde doelstellingen

Projecttitel	Huidige situatie	Doel 2022	Behaald
Netwerkontwikkeling <i>Kernfunctie: Coördineren</i>	Netwerkpartners van het Netwerk Palliatieve Zorg Haaglanden hebben hun lidmaatschap in het netwerk geformaliseerd middels een ondertekende samenwerkings-overeenkomst. In deze overeenkomst zijn verwachtingen t.a.v. rol en participatie in het netwerk opgenomen. Jaarlijks wordt hierop geëvalueerd en waar nodig met partijen het gesprek aangegaan om te kijken naar oorzaken en oplossingen voor het niet nakomen van de afspraken uit de samenwerkingsovereenkomst. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de doorontwikkeling van het Netwerk Palliatieve Zorg Haaglanden.	Het doorontwikkelen van de structuur van het netwerk.	 Pagina 4
		Er wordt een netwerkevaluatie ontwikkeld , waarmee het functioneren van het netwerk jaarlijks geëvalueerd kan worden. De netwerkevaluatie biedt inzichten waarmee netwerkgang verbeterd kan worden, zodat toegevoegde waarde ontstaat in de kwaliteit van palliatieve zorg die patiënten en naasten ontvangen.	 Pagina 4
		Een verkenning om specialistische deskundigheid over palliatieve zorg beter beschikbaar te maken voor generalistische zorgverleners, zodat elke patiënt die dat nodig heeft op het juiste moment en op de juiste plek deze zorg kan krijgen. Beter inbedding van deze deskundigheid binnen het netwerk lijkt daarbij essentieel.	 Pagina 4
		De samenwerking met andere netwerken wordt geborgd. De samenwerking biedt de mogelijkheid om kennis uit te wisselen, zodat palliatieve zorg beter ingebed wordt in de zorg die patiënten en naasten ontvangen. Er zal gestart worden met het borgen van de samenwerking met het ALS-netwerk Haaglanden en het ParkinsonNet Haaglanden.	 Pagina 5
		Het meerjarenbeleidsplan 2022 – 2025 wordt begin dit jaar gepubliceerd. Indien de coronamaatregelen dit toestaan, wordt hieromtrent een netwerkbijeenkomst georganiseerd. Het meerjarenbeleidsplan biedt de richting voor het opstellen van het jaarplan 2023.	 Pagina 5

<p>Structurele overleggen/ Scholingsbijeenkomsten</p> <p><i>Kernfunctie: Faciliteren (Doel 1 t/m 5) en coördineren (Doel 6 en 7)</i></p>	<p>Middels structurele overleggen en/of scholingen worden netwerkpartners (c.q. professionals en zorgvrijwilligers) geïnformeerd en gefaciliteerd en worden er signalen opgepikt voor verbetering van de palliatieve zorg en – ondersteuning, zodat de coördinerende rol in het netwerk geoptimaliseerd kan worden. Daarnaast is de vertaling van regionaal naar landelijke ontwikkelingen en andersom waardevol. Daarom wordt er geparticipeerd in landelijke overleggen en overleggen met andere regionale netwerken en dit vertaalt in de eerder genoemde overleggen.</p>	<p>Er wordt een symposium palliatieve zorg georganiseerd.</p> <hr/> <p>Er worden vier palliatieve cafés georganiseerd door leden van het netwerk.</p> <hr/> <p>Er worden vier casuïstiekbesprekingen voor verpleegkundigen georganiseerd.</p> <hr/> <p>Er worden, in samenwerking met het LUMC, drie basisscholingen voor verpleegkundigen en drie masterclasses voor verpleegkundigen georganiseerd.</p> <hr/> <p>Er wordt een scholing palliatieve zorg voor verzorgenden beschikbaar gesteld.</p> <hr/> <p>De Programmacommissie Palliatieve Zorg komt vijf keer bijeen om activiteiten te monitoren en beleid op te stellen.</p> <hr/> <p>De Programma- en/of Projectleider participeren in landelijke en bovenregionale overleggen.</p>	<p> Pagina 5</p> <hr/> <p> Pagina 5</p> <hr/> <p> Pagina 6</p> <hr/> <p> / Pagina 6</p> <hr/> <p> Pagina 6</p> <hr/> <p> Pagina 6</p> <hr/> <p> Pagina 7</p>
<p>Informatievoorziening</p> <p><i>Kernfunctie: Faciliteren (Doel 1) en informeren (Doel 2 t/m 4)</i></p>	<p>Het Netwerk Palliatieve Zorg Haaglanden communiceert via verschillende kanalen: informatiepakketten, Palliatieve ZorgZoeker, website, social media en nieuwsbrief. Ook in 2022 zal dit gecontinueerd worden en worden de informatiepakketten en de Palliatieve ZorgZoeker up-to-date gehouden.</p>	<p>Het herimplementeren van de huisbezoeken in de palliatieve fase naar aanleiding van de evaluatie in 2021. De huisbezoeken maken het mogelijk om (verpleegkundige) ondersteuning en continuïteit te bieden aan patiënten en naasten. Het doel is tijdig signaleren en opvangen van problemen die samenhangen met de palliatieve fase, voortgang van de ziekte en/of de palliatieve behandeling.</p> <hr/> <p>De informatiemap palliatieve zorg wordt het hele jaar door beschikbaar gesteld. Er vindt een jaarlijkse update plaats van het informatiemateriaal.</p>	<p> Pagina 8</p> <hr/> <p> Pagina 8</p>

		De Palliatieve ZorgZoeker (inclusief 'Bedden vrij') wordt beheerd, zodat informatie via de website beschikbaar is. Er vindt tweemaal een check plaats of alle hospices en PTU's de beschikbare bedden bijhouden.		Pagina 8
		De website en sociale media wordt continu beheerd met als doel het informeren van netwerkleden over landelijke en regionale ontwikkelingen en bijeenkomsten op het gebied van de palliatieve zorg.		Pagina 8
Advanced Care Planning (ACP) <i>Kernfunctie: Faciliteren (Doel 1 en 3) en informeren (Doel 2)</i>	Er zou meer samengewerkt en geleerd kunnen worden van elkaar door huisartsen, wijkverpleging, apothekers en vrijwilligers terminale zorg rond de palliatief thuiswonende patiënt. Daarnaast is er communicatie nodig richting burgers over wat palliatieve zorg inhoudt en wat er in de regio mogelijk is. Hiermee bieden we hen de mogelijkheid om vooruit te kijken en vroegtijdig na te denken over wat hun wensen en behoeften zijn (advance care planning).	Het aanjagen en oprichten van nieuwe PaTz-groepen in de regio Haaglanden met als doel de samenwerking tussen huisartsen, wijkverpleegkundigen, apothekers en vrijwilligers terminale zorg te bevorderen en hun deskundigheid met betrekking tot de zorg aan de palliatieve thuiswonende patiënt te vergroten.		Pagina 8
		Het organiseren van een campagne palliatieve zorg voor burgers en zorgverleners. Deze campagne bestaat uit promotie en (lokale) bijeenkomsten. Het doel is hen bewust na te laten denken over de eindigheid van het leven, te informeren over de zorg die nog wel geboden kan worden als genezing niet meer mogelijk is en welke hulpmiddelen er zijn om het gesprek hierover met elkaar te voeren. Voor deze campagne wordt aansluiting gezocht met gemeenten rond het thema sterven.		Pagina 9
Rapport naar vraag en aanbod palliatieve bedden in de regio <i>Kernfunctie: Signaleren</i>	Er is inzicht nodig in vraag en aanbod van palliatieve bedden in de regio.	In samenwerking met de netwerkpartners wordt een onderzoek uitgevoerd dat zal leiden tot een rapport . Dit rapport moet inzicht bieden in de wensen en behoeften van (toekomstige) patiënten, het aanbod van hospices en palliatieve units en de capaciteit van palliatieve bedden in de regio. Het doel is om het aanbod zoveel mogelijk aan te laten sluiten bij de wensen en behoeften van (toekomstige) patiënten. Dit rapport dient als middel om in gezamenlijkheid te spreken over het aanbod.		Pagina 9

<p>Implementatie Kwaliteitskader Palliatieve Zorg Nederland</p> <p><i>Kernfunctie: Signaleren en faciliteren</i></p>	<p>Netwerkliden wensen op de hoogte te zijn van de inhoud van het kwaliteitskader en wat dit betekent op organisatie- en netwerkniveau.</p>	<p>Inventariseren en uitvoeren van een zelfevaluatie door netwerkliden met ondersteuning van het netwerk. Het doel is dat netwerkliden de inhoud van het kwaliteitskader kennen en deze toepassen als richtinggevend instrument in het verlenen van palliatieve zorg. Daarnaast krijgen zij inzicht in (eventuele) mogelijkheden om de kwaliteit van de door hen geleverde zorg te verbeteren.</p>	<p> Pagina 9</p>
<p>ZonMw: Implementatie van een interventie in de praktijk</p> <p><i>Kernfunctie: Signaleren en faciliteren</i></p>	<p>Er is behoefte aan gezondheidsonderzoek om samen met de netwerkpartners kennis te vergaren.</p>	<p>Het verbeteren van de inzet van een bestaande methodiek binnen de regio Haaglanden: Oog voor Naasten en Nabestaanden. Deze methodiek wordt in de periode 2021-2023 geïmplementeerd bij vier organisaties in de regio. Het project wordt mede gefinancierd door ZonMw.</p> <p>Het verbeteren van de inzet van deze methodiek zal leiden tot een betere kwaliteit van de palliatieve zorg.</p>	<p> Pagina 9</p>
<p>Transmurale Palliatieve Zorg bevorderen door 1e en 2e lijn beter te verbinden</p> <p><i>Kernfunctie: Faciliteren</i></p>	<p>Er zou een betere overdracht plaats kunnen vinden tussen het ziekenhuis en de thuissituatie. Het is gebleken dat niet alle patiënten en naasten naar huis gaan met de juiste zorg en zorgverleners die op de hoogte zijn van de wensen en behoeften.</p>	<p>Het verbeteren van de overdracht tussen het ziekenhuis en de thuissituatie, zodat ook in de thuissituatie kwalitatief goede zorg geboden kan worden die aansluit op de wensen en behoeften van de palliatieve patiënt en de naasten.</p>	<p> Pagina 10</p>